

ਐਸਐਸ ਸੰਧਵਾਲੀਆ ਸੀਐ ਅਤੇ ਐਸਪੀ ਗੋਇਲ, ਜੋ
Jaswant Kaur and another v. Devinder Singh and others
(S. S. Sandhwal v. D.S.G. and others) ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ,

ਬਨਾਮ

ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, -ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਵੀਜ਼ਨ ਨੰ. 872 .

12 ਨਵੰਬਰ 1982

ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ (1908 ਦਾ V) - ਆਰਡਰ 16 ਨਿਯਮ 1 ਅਤੇ ਆਰਡਰ 18 ਨਿਯਮ 3- ਖੰਡਨ ਸਬੂਤ-ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ-ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ-ਅਧੀਨ ਸਿਧਾਂਤ-ਆਰਡਰ 18 ਨਿਯਮ 3- ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1908 ਦੇ ਆਰਡਰ 18 ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਦਾ ਅਰਥ ਇੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸਦੇ ਵੱਡੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਨਿਯਮਾਂ 1 ਅਤੇ 2 ਤੋਂ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਜਿਸਦਾ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ 3 ਦਾ ਅਸਲ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜਾ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਬਲਕਿ ਖੰਡਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਵੀ . ਇਹ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਉਲਟ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਨੋਟਿਸ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਖੇਡ ਦਾ ਨਿਰਪੱਖ ਨਿਯਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਖੰਡਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਪੜਾਅ ਤੱਕ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਖੰਡਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਆਰਾਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਪੱਖਪਾਤ ਹੈ ਜੋ ਨਿਯਮ 3 ਤੋਂ ਬਚਣ ਅਤੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

(ਪਰਾ ੫)।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ 18 ਦੇ ਨਿਯਮ 3 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸਦੇ ਉਪਬੰਧ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਖੰਡਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਟੱਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਸਮਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸਟੇਜ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਚਕਤਾ ਦੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਰਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 3 ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੰਡਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪੜਾਅ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਲਈ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਰੋਧੀ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਆਦਿ

ਪੜਾਅਵਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਖੰਡਨ ਗਵਾਹੀ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਰਡਰ 16 ਨਿਯਮ 1 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਤੋਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਜਬ ਲਗਨ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਜਾਣੇ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਪ-ਨਿਯਮ 2 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ, ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ii ਪਾਰਟੀ ਸੰਮਤ ਮੋਨਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਭਾਵੇਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਧਿਰ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੁਝ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਚੌਕਸ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇ।

(ਪਾਰਾ 6, 7 ਅਤੇ 8)।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੰਡਨ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਖਤ ਨਜ਼ਰੀਆ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਢੰਗ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਖੰਡਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਕੇਸ ਜਿੱਥੇ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਇਸ ਦਾ ਵਕੀਲ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਖੰਡਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਪਰਾ 13)।

ਮੋਤੀਭਾਈ ਪ੍ਰਭੂਬਾਈ ਬਨਾਮ ਉਮੇਦਚੰਦ ਕਸਲਚੰਦ, ਏਆਈਆਰ 195® ਸੌਰਾਸ਼ਟਰ 52।

ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਰਾਇਣ ਬਨਾਮ ਬਾਬੂਰਾਮ, ਏਆਈਆਰ 1977 ਐਮਪੀ 191।

ਤੋਂ ਅਸਹਿਮਤ।

115 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸ੍ਰੀ ਐਨ.ਡੀ.ਭਟਾਰਾ, ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ., ਵਧੀਕ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ, ਸੰਗਰੂਰ, ਮਿਤੀ 25 ਮਾਰਚ, 1982 ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸੋਧ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ ਜੇ.ਆਰ. ਮਿੱਤਲ ।

ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਆਨੰਦ ਸਰੂਪ ।

ਨਿਰਣਾ

ਐਸ.ਐਸ.ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਸੀ. ਜੇ

1) ਆਰਡਰ 18 ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੂਸਰੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਜੋੜੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਖੰਡਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ, ਪੰਜ ਸਿਵਲ ਸੰਸ਼ੋਧਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਹਵਾਲਾ।

Jaswant Kaur and another v. Devinder Singh and others
(S. S. Sandhawalia, C.J.)

ILR ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ

(1983)2

2)) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਂਝੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਜਸਵੰਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (1) ਤੋਂ ਸਖਿਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੁਦਈ-ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਥਾਈ ਹੁਕਮਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ■ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ■ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਕਈ ਮੁੱਦੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਮੁਦਈ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 19 ਮਈ, 1981 ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੁਦਈ ਨੇ ਖੰਡਨ ਵਿਚ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀ, ਤਾਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਕ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ 'ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਖੰਡਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸ਼ੁਰੂ. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਕਿ ਉਹ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ 'ਖੰਡਨ' ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸੀ। ਰਾਖਵਾਂ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ।

3) ਨੈਸ਼ਨਲ ਫਰਟੀਲਾਈਜ਼ਰਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ, ਬਠਿੰਡਾ ਬਨਾਮ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਬਠਿੰਡਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (2) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਿਰੀਖਣਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫਰਟੀਲਾਈਜ਼ਰਜ਼ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਸੁੱਧਤਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸ਼ੰਕਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

4) ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਥੇ ਸਵਾਲ ਆਰਡਰ 18 ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼, ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: -

"3. ਸਬੂਤ ਜਿੱਥੇ ਕਈ ਮੁੱਦੇ: -ਜਿੱਥੇ ਹਨ ਕਈ ਮੁੱਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਦੂਜੀ ਧਿਰ 'ਤੇ ਹੈ, ਪਾਰਟੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਵਿਕਲਪ 'ਤੇ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਜੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ, ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਉਹਨਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਧਿਰ

(1) 1982 ਦਾ CR 872.

(10) AIR 1977 M.P. 191.

Jaswant Kaur and another v. Devinder Singh and others
(S. S. Sandhawal, C.J.)

(2) ਸੀ.ਆਰ. 1981 ਦੇ 1406 ਨੇ 26.2.82 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਫਿਰ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸ਼ਾਇਦ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬ੍ਰੈਜ਼ਹੋਲਡ 'ਤੇ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਹਾਵਤ ਕਿ ਵਿਧੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਦਾਸੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਲਈ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਠੋਸ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਖਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਉਦਾਰ ਵਿਆਖਿਆ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

5. ਦੁਬਾਰਾ ਨਿਯਮ 3 ਦਾ ਅਰਥ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਇਸਦੇ ਵੱਡੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਨਿਯਮਾਂ 1 ਅਤੇ 2 ਤੋਂ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹਨਾਂ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ 3 ਦਾ ਅਸਲ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਰ ਖੰਡਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਵੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਉਲਟ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਨੋਟਿਸ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਖੇਡ ਦਾ ਨਿਰਪੱਖ ਨਿਯਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਖੰਡਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਪੜਾਅ ਤੱਕ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਖੰਡਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਆਰਾਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਪੱਖਪਾਤ ਹੈ ਜੋ ਨਿਯਮ 3 ਤੋਂ ਬਚਣ ਅਤੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

6. ਹੁਣ ਨਿਯਮ 3 'ਤੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵੀ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਖੰਡਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਟੱਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਰਥਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ

Jaswant Kaur and another v. Devinder Singh and others
(S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸਟੇਜ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਚਕਤਾ ਦੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਸਾਦਾ ਅਤੇ ਬਾਈਡਿੰਗ ਪੂਰਵ ਤੋਂ ਬਰਾਬਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਗਲੇ ਨਿਯਮ 3-ਏ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੀ

1976 ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

"3-ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ। -ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਧਿਰ ਖੁਦ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਰਫੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਦਾਲਤ, ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਸੈਸਰਜ਼ ਕਵਾਲਿਟੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਬਨਾਮ ਸਤਿੰਦਰ ਖੰਨਾ, (1) ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਨੇ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਉਹ ਮਾਮਲਾ ਇੰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ। ਮੁਕੱਦਮਾਕਾਰ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਗੁਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਇੰਪ੍ਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੁਆਰਾ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਈਸ਼ਰੀ ਦੇਵੀ (4) ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ: -

" ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨਿਯਮ ਇੱਕ ਅਟੱਲ ਜਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਢੁਕਵੇਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਟਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੜਾਅ ਨਿਰਧਾਰਤ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਧਿਰ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ, ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਲੋੜੀਂਦੀ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

7. ਹੁਣ ਉਦਾਰਤਾ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਨਿਯਮ 3 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੰਡਨ ਵਿਚ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪੜਾਅ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਇਹ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਲਈ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਰੋਧੀ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ

Jaswant Kaur and another v. Devinder Singh and others
(S. S. Sandhawalia, C.J.)

ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਖੰਡਨ ਗਵਾਹੀ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

8. ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਹੀ ਸਮਾਂ ਤੁਰੰਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਇਸ ਅੰਸ਼ਕ ਬਿੰਦੂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ।

(3) ਏਆਈਆਰ 1979 ਪੀ.ਬੀ. ਅਤੇ Hry. 72.

(4) 1979 PLR 354

ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਰਡਰ 16 ਨਿਯਮ 1 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ-

"1. ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਮਨ। -(1) ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਜਿਹੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਤੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਧਿਰਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੰਮਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ।

(2) ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਈ ਸੰਮਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੰਮਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ।

(3) *****

(4)

**

**

1-ਏ. *****

"

ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਜਬ ਲਗਨ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਪਾਰਟੀ ਸੰਮਨ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਪੱਖਪਾਤ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਭਾਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਧਿਰ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਹ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੁਝ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ

(10) AIR 1977 M.P. 191.

Jaswant Kaur and another v. Devinder Singh and others
(S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਪੜਤਾਲ.

9. ਹੁਣ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੂਰਵਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਭਾਰ ਵੀ ਉਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਝੁਕਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੈਂ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। (4A) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਇੱਕ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਇਹ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ: -

" ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰੋ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ
ਆਰਡਰ 18 ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, the

(4A) ਏਆਈਆਰ 1969 ਏਪੀ 82.

ਆਰਡਰ 18, ਨਿਯਮ 3, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋ ਸੀਡਿਊਰ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੀਮੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। "

ਇਹੀ ਵਿਚਾਰ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਜ ਰਘੂਨਾਥ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, (5) ਅਤੇ ਸ. ਚੰਦਰ ਕੀਰਤੀ ਬਨਾਮ ਅਬਦੁਲ ਗਫ਼ਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, (6) ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਕਵੀਰਾਜ ਗਣਪਤ ਲਾਈ ਸਿੱਧਵਾਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, (7) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ।'

10. ਨੈਸ਼ਨਲ ਫਰਟੀਲਾਈਜ਼ਰਜ਼ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਆਰ.ਐਨ. ਮਿੱਤਲ, ਜੇ. ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਲਬੋ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੰਦਰਭ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਫੈਸਲਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖਾਸ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਚੁੱਪ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਉੱਥੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ।

11. ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਕੁਝ ਹੋਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਪਸ਼ਟ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੋਤੀਭਾਈ ਪ੍ਰਭੂਭਾਈ ਬਨਾਮ ਉਮੇਦਚੰਦ ਕਾਸਲਚੰਦ, (8) ਵਿੱਚ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅੰਤਮ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਥੇ ਜੋ ਨੁਕਸਦਾਰ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਹੀ ਮੁੱਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਕੀ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦਿਵਤੀਆ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਵੀ ਹਰਜੀਵਨਦਾਸ ਬਨਾਮ ਸੰਘਵੀ ਅਮ੍ਰਿਤਲਾਲ ਮਾਵਜੀ, (9) ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤਿਅੰਤ ਅਤੇ ਅਤਿਅੰਤ ਸਖ਼ਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਖੰਡਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਗਵਾਹੀ ਲੈਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਖਵਾਂ ਹੋਣਾ ਸਹੀ ਸੀ।

(10) AIR 1977 M.P. 191.

Jaswant Kaur and another v. Devinder Singh and others
(S. S. Sandhawal, C.J.)

ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਅਤਿਅੰਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਸਥਿਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅੱਗੇ ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਰਸਮੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦਾ ਧਿਆਨ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਵੱਲ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕਿ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਈ

- (5) ਏਆਈਆਰ 1970 ਰਾਜਸਥਾਨ 278.
- (6) 1971 ਮੈਸੂਰ 17.
- (7) 1975 PLR (ਦਿੱਲੀ ਸੈਕ.)।
- (8) 1956 ਸੌਰਾਸ਼ਟਰ 52.
- (9) 2 ਸੌਰਾਸ਼ਟਰ LR 156(A)।

ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਦਾ ਭਾਰ, ਮੈਂ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਮੌਤੀਭਾਈ ਪ੍ਰਭੂਭਾਈ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦਰਜ ਕਰਾਂਗਾ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਰਾਇਣ ਬਨਾਮ ਬਾਬੂਰਾਮ, (10) 1 ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਨਕਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣਾ ਸਬੂਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਈਰਾਈਜ਼ਰਵ ਅਤੇ ਆਈਰਾਈਟ ਕੋਫੀਰੀਬਟਲ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨੋਟਿਸ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਰੱਖਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਖੰਡਨ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਅਧਿਕਾਰ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਅਸਹਿਮਤੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਖਤ ਉਸਾਰੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

12. ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ, ਮੈਂ ਆਰਡਰ 18 ਨਿਯਮ 3, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਦੇ ਭਾਰ 'ਤੇ ਰੱਖਾਂਗਾ, ਕਿ ਖੰਡਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਣ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਬੂਤ।

13. ਖੰਡਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਵੀ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਵੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਖਤ ਨਜ਼ਰੀਆ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਢੰਗ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਖੰਡਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਕੇਸ ਜਿੱਥੇ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਇਸ ਦਾ ਵਕੀਲ ਇਹ

(10) AIR 1977 M.P. 191.

Jaswant Kaur and another v. Devinder Singh and others
(S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਬਿਆਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਖੰਡਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

14. ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਆਮ ਸਵਾਲ ਦਾ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਸਿਵਲ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਹੁਣ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ।

ਐਸਪੀ ਗੋਇਲ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਐਨ.ਕੇ.ਐਸ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੰਚਨ